

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОВНОВАЖЕННЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СПРАВИ

ADMINISTRATIVE POWERS IN THE FIELD OF STATE CUSTOMS AFFAIRS

Степаненко С.В., д.держ.упр.,
професор кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет «Одеська юридична академія»

Розглядаються питання пов'язані з організацією адміністративної діяльності у сфері державної митної справи, яка існує в рамках чинного законодавства України та в межах компетенції митних органів.

Формування України як незалежної демократичної соціальної держави відбувається в період суттєвих політичних і економічних трансформацій, що відбуваються в українському суспільстві, та історичних змін у системі міжнародних відносин, які характеризуються виникненням нових незалежних держав, появою нових регіональних центрів сили в міжнародних відносинах.

Процедура реалізації адміністративних повноважень у державній митній справі – це встановлений процесуальними правовими нормами порядок діяльності митних органів щодо застосування матеріальних норм законодавства України у сфері державної митної справи при вирішенні індивідуальних справ.

Взаємодія у державній митній справі – це врегульована митним законодавством, погоджена за метою, часом і місцем діяльність митних органів та інших суб'єктів митних правовідносин, на яких покладено обов'язки щодо контролю та забезпечення дотримання норм митного законодавства.

Досліджено основні форми адміністративної діяльності у сфері державної митної справи, які є зовнішнім способом вираження, в рамках компетенції митних органів, змісту адміністративної діяльності митних органів з реалізації поставлених завдань, цілей, функцій та призначення у державній митній справі.

За характером наслідків здійснення та ступенем правової регламентації адміністративної діяльності митних органів можна виокремити правові (юридичні) та організаційні (неправові, фактичні) форми.

У свою чергу, характерною рисою правової форми адміністративної діяльності у державній митній справі є те, що саме у цій формі найбільш яскраво знаходять свій прояв державно-владний, виконавчо-розпорядчий, підзаконний характер адміністративних повноважень митних органів.

Таким чином, правова форма адміністративної діяльності у державній митній справі є специфічною, однорідною за своїми ознаками діяльністю, яка здійснюється у точній та неухильній відповідності до вимог норм Митного кодексу України та інших актів митного законодавства, результати якої тягнуть певні юридично значущі наслідки.

Ключові слова: адміністративна діяльність, адміністративні повноваження, процедура, державна митна справа, правозастосування.

Issues related to the organization of administrative activities in the field of state customs affairs, which exist within the framework of the current legislation of Ukraine and within the competence of customs authorities, are considered.

The formation of Ukraine as an independent democratic social state takes place during the period of significant political and economic transformations taking place in Ukrainian society and historical changes in the system of international relations, which are characterized by the emergence of new independent states and the emergence of new regional centers of power in international relations.

The procedure for the implementation of administrative powers in the state customs affairs is the procedure established by the procedural legal norms for the activity of the customs authorities regarding the application of the material norms of the legislation of Ukraine in the sphere of the state customs affairs when deciding individual cases.

Cooperation in the state customs affairs is regulated by customs legislation, agreed on the purpose, time and place of the activities of customs authorities and other subjects of customs legal relations, which are entrusted with the responsibilities of control and ensuring compliance with the norms of customs legislation.

The main forms of administrative activity in the field of state customs affairs, which are an external way of expressing, within the scope of the competence of customs authorities, the content of the administrative activity of customs authorities for the implementation of the tasks, goals, functions and assignments in state customs affairs have been studied.

According to the nature of the consequences of implementation and the degree of legal regulation of the administrative activity of customs authorities, legal (juridical) and organizational (non-legal, factual) forms can be distinguished.

In turn, a characteristic feature of the legal form of administrative activity in the state customs affairs is that it is precisely in this form that the state-authority, executive-administrative, sub-legal nature of the administrative powers of the customs authorities are most clearly manifested.

Thus, the legal form of administrative activity in the state customs affairs is a specific activity, homogeneous in its features, which is carried out in exact and consistent compliance with the requirements of the norms of the Customs Code of Ukraine and other acts of customs legislation, the results of which entail certain legally significant consequences.

Key words: administrative activity, administrative powers, procedure, state customs affairs, law enforcement.

Постановка проблеми. Держава є досить складним соціальним явищем, яке відбиває свої якості та особливості у відносинах з людьми. Це певний легітимний спосіб організації суспільства, територіальна організація політичної влади, що поширюється на все суспільство.

Як економічний суб'єкт держава є сукупністю всіх економічних ресурсів, факторів виробництва та грошових засобів, що належать державі та знаходяться у розпорядженні органів державної влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Митна справа та її складові певною мірою були предметом науково-теоретичних досліджень таких учених, як: Б. Габрічідзе, О. Гребельник, В. Драганов, С. Ківалов, О. Козирін, В. Науменко, П. Пашко, К. Сандровський та ін.

В Україні чітко простежується відсутність належної регламентації адміністративних повноважень у сфері дер-

жавної митної справи. **Метою статті** є спроба заповнити цю прогалину.

Виклад основного матеріалу. Конституція України, прийнята в червні 1996 року, визначила Україну як правову, суверенну, незалежну, демократичну, соціальну і правову державу, заклала основи всіх форм суспільного життя, статус людини і громадянина, основи організації та принципи державного апарату [1].

Але головна сутність держави, її суспільна значущість відображена в основних сферах діяльності, завданнях, які держава виконує на різних етапах розвитку і відповідно до яких вона бере на себе і виконує різноманітні обов'язки.

Пріоритети держави – це переважні права і положення, стратегічні напрями діяльності, бажані стани, а їх досягнення – виключне завдання держави, яка спирається на свій апарат. Державний апарат, у свою чергу, являє собою

сукупність органів державної влади та державного управління. Як суб'єкт управління наша держава має органи законодавчої, виконавчої та судової влади для здійснення своїх повноважень.

Одним із основних є центральний орган, спеціально уповноважений виконавчої влади в галузі митної справи, – Державна митна служба України.

Серед основних державних пріоритетів, визначених Конституцією України, можна виділити:

– виявлення та захист суспільних потреб, інтересів і цілей;

– забезпечення суспільних інтересів у міжнародних відносинах; контроль за здійсненням зовнішньоекономічної діяльності;

– надання права або заборона здійснення певних видів діяльності;

– гарантування прав і свобод людини;

– соціально-правовий захист громадян;

– захищати суверенітет і територіальну цілісність

України;

– забезпечення економічної та інформаційної безпеки держави;

– забезпечення безпеки навколишнього середовища;

– консолідація та розвиток української нації;

– забезпечення безпеки держави;

– захищати права всіх власників та управління майном;

– Підтримання дипломатичних, торгово-економічних відносин з іншими країнами та ін.

Активність держав виражається насамперед у прагненні відстоювати свої національні інтереси. При цьому національним інтересом, визначеним у першому напрямі діяльності держави, є усвідомлення та відображення потреб держави, які відстоюють керівники цієї держави.

Загальнодержавні пріоритети мають довгостроковий характер і визначають головні цілі на шляху історичного розвитку держави, складають стратегічні та поточні завдання внутрішньої та зовнішньої політики та реалізуються через систему органів, сил і засобів забезпечення національна безпека.

Традиційно основний національний інтерес (пріоритет) включає три основні елементи:

– Військова безпека.

– Економічне процвітання та розвиток.

– Державний суверенітет як основа контролю над даною територією та населенням.

Моргентау Х. та інші політологи поділяють національні пріоритети на такі:

– постійні або істотні (захист території, населення та державних установ від зовнішньої небезпеки);

– розвиток зовнішньої торгівлі, зростання інвестицій і захист інтересів національного капіталу за кордоном;

– відносини з союзниками та вибір зовнішньополітичного шляху);

– посередник (перемога у збройному конфлікті, створення союзу для досягнення поставленої на даному етапі розвитку міжнародних відносин мети, вступ до міжнародної організації);

– інтереси виживання (усунення загрози самому існуванню держави);

– життєво важливі інтереси (захист безпеки та добробуту батьківщини від серйозних потрясінь);

Другорядні або другорядні інтереси (місцеві інтереси) [2].

Зокрема, відповідно до встановленої митної політики на службу покладено такі завдання:

– захищати економічні інтереси держави;

– використання засобів митного регулювання з урахуванням пріоритетного розвитку економіки України;

– участь України в міжнародному співробітництві;

– захищати інтереси національних споживачів і виробників; врахування інтересів держави на зовнішньому ринку;

– Прискорити вантажообіг і збільшити пасажиропотік;

Збереження природних ресурсів і захист навколишнього середовища;

– не допускати вивезення за кордон цінностей, що складають національне, історико-культурне надбання українського народу;

– сплата зборів до державного бюджету та інших фондів;

– Боротьба з контрабандою та недопущення порушень митних та інших правил (ст. 11 Інтенсивної терапії) [3].

Органи управління у сфері державної митної справи мають певні особливості, які не дозволяють порівнювати з іншими видами повноважень органів виконавчої влади:

1) ексклюзивність.

2) Зобов'язання.

3) місце;

4) технічне та спеціальне забезпечення;

5) Забезпечується державним примусом.

Структурними елементами адміністративних органів у сфері митної справи держави є права та обов'язки. Права митних органів безпосередньо пов'язані з виконанням покладених на них завдань.

Наявність дистанції між правом і обов'язком в адміністративному органі означає, що митні органи виконують свої обов'язки, використовуючи надані їм права, коли є відповідні умови для забезпечення вирішення конкретних завдань у сфері держави. Митна справа.

Компетенція є складовою адміністративно-правового статусу митних органів, визначає їх місце і роль у системі органів виконавчої влади, являє собою сукупність суб'єктних обов'язків, прав, обов'язків, завдань і суспільного призначення і полягає в можливості впливати на порядок переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів комерційного призначення.

Адміністративні повноваження у сфері державної митної справи є найважливішим елементом компетенції та інтеграції митних органів, але не єдиним. Юрисдикція окремих ланок системи митних органів має територіальні межі.

Територіальне розташування всіх структурних підрозділів митниці, які виконують покладені на митні органи краю функції, відповідає адміністративно-територіальному поділу держави.

Схема діяльності правоохоронних органів у сфері державної митної справи включає:

1) порядок переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України (митний контроль, митне оформлення, оформлення та оформлення митних платежів, судове провадження, порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх службовці та інші працівники, процедури аналізу ризиків невиконання вимог законодавства України з питань державної митної справи);

2) процедури, пов'язані з цією передачею (внутрішні нормативні процедури, процедури контролю митними органами окремих видів діяльності підприємства, процедури міжнародного співробітництва, процедури митного аудиту).

Кожна з перерахованих дій характеризується послідовністю та поетапністю здійснення дій, які перебувають у динамічному взаємозв'язку та спрямовані на певний результат, однак перша група дій регулюється окремими процесуальними нормами законодавства України з питань державної митної справи. Другий регулюється адміністративно-процесуальними нормами.

Основними проблемними питаннями процесу організації співробітництва в митній справі країни є:

1) комплексний характер взаємодії у державній митній справі та її кінцева мета – реалізація державної митної політики, забезпечення захисту економічних інтересів України,

ефективна боротьба зі злочинністю у сфері зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення впорядкованості переміщення товарів через митний кордон України;

2) оскільки існує велика кількість органів, які беруть участь у боротьбі за дотримання порядку переміщення товарів та інших предметів через митний кордон України та мають схожі завдання, процес організації взаємодії значно ускладнюється, що призводить до дублювання і паралелізм їх роботи.

3) відсутність однозначного тлумачення терміна «взаємодія», що призводить до різного розуміння сутності, мети, форм і методів цієї діяльності.

Рівень здійснення митної справи в державі здійснюється шляхом застосування адміністративних повноважень органів виконавчої влади, до яких належать:

1) законодавча діяльність;

2) індивідуальна управлінська діяльність, спрямована на позитивне регулювання суспільних відносин у сфері державної митної справи відповідно до норм законодавства України з питань державної митної справи;

3) судова діяльність, спрямована на запобігання та боротьбу з контрабандою, боротьбу з порушеннями митних правил, забезпечення громадської безпеки та захист митних інтересів України.

Ознаки адміністративної влади в митній справі держави: 1) виключність (здійснення митної справи держави покладається виключно на митні органи); 2) обов'язковість (вимоги митних органів є обов'язковими); 3) місцезнаходження (визначення території для здійснення адміністративних повноважень відповідно до зон службової відповідальності митниці); 4) технічне та спеціальне забезпечення (використання технічних та спеціальних засобів та службових собак у безпосередній діяльності митних органів); 5) Забезпечується державним примусом [6].

Висновки та перспективи подальших розвідок у зазначеному напрямку. Законодавство у державній митній справі – це підготовка та прийняття в установленому

порядку нормативних актів відомств, що регулюють відносини, що виникають під час переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, а також відносини, пов'язані з організацією та функціонуванням митного кордону України, органи митної системи

Особливістю правотворчості у сфері державної митної справи є те, що така правотворчість пов'язана зі сферами службової відповідальності конкретного митного органу або його спеціалізацією і виражається в суворо регламентованому порядку розробки, оприлюднення та вдосконалення митного органу, адміністративно-організаційної (індивідуально-правової та внутрішньоорганізаційної) роботи з питань державної митної справи.

Правоохоронна діяльність у сфері державної митної справи — це діяльність, спрямована на реалізацію матеріальних норм митного законодавства відповідно до засад здійснення державної митної справи шляхом прийняття індивідуальних і конкретних рішень.

Основними особливостями правоохоронної діяльності митних органів є:

1) структурованість влади;

2) процесуальний характер;

3) дискреційний характер;

4) Індивідуальна спрямованість.

Безпосереднім об'єктом правоохоронної діяльності у сфері державної митної справи є кожен конкретний окремий випадок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, а вказівки правоохоронного акта стосуються персонально встановлених осіб, які здійснюють такі дії. рух.

У процесі взаємодії в державній митній справі ці суб'єкти здійснюють взаємний вплив один на одного та на суспільні відносини, опосередковані наявністю правопорушень у сфері державної митної справи.

Попередження, розкриття та припинення таких злочинів, усунення причин і умов, що їм сприяють, мають стати предметом подальших досліджень у цьому напрямі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: прийнята на 5 сесії Верховної ради України 28 червня 1996 р. К.: Просвіта, 1996. 80 с.
2. Гребельник О.П. Митно-тарифна політика за умов трансформації економічної системи: Монографія. К.: КНТЕУ, 2001. 256 с.
3. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. *Офіційний вісник України*. 2012. № 32. 224 с.
4. Митний кодекс України: наук.-практ. коментар / А. Т. Комзюк, О. О. Погребний, Р. А. Калюжний та ін. К.: Всеукр. асоц. видавців «Правова єдність», 2008. 757 с.
5. Про внесення змін до Податкового та Митного кодексів України щодо узгодження їх окремих норм: Закон України від 7 червня 2012 р. *Офіційний вісник України*. 2012. № 51. Ст. 20–34.
6. Левченко С.Г. Проблеми правового регулювання взаємодії митних органів України в процесі реалізації адміністративних повноважень. *Митна справа*. 2012. № 6. С. 61–68.
7. Transnational Crime and the Developing World: report from Global Financial Integrity. March. 2017. URL: <http://qoo.by/21V1>